

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่หลายฉบับ เริ่มตั้งแต่กฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงสุด คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายลำดับรองลงมา คือ พระราชบัญญัติต่าง ๆ อีกหลายฉบับ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่มีบทบัญญัติเป็นการวางมาตรการในเชิงป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนหนึ่งเกิดจากความผิดพลาดบกพร่องของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดข้อพิพาททางปกครอง และในปัจจุบันคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลปกครองมีปริมาณมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากลักษณะของข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความสลับซับซ้อนหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ อาทิเช่น ปัญหามลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางเสียง มลพิษทางกลิ่น ขยะและของเสียอันตราย เป็นต้น ซึ่งคำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดของศาลสามารถวางบรรทัดฐานในการแก้ไขความบกพร่องดังกล่าวได้เหมาะสม และมีส่วนช่วยให้การดูแลรักษามุมครองป้องกันสิ่งแวดล้อมสัมฤทธิ์ผล

การศึกษาแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดในเรื่องดังกล่าว พร้อมทั้งกำหนดเนื้อหาในแต่ละบทโดยคำนึงถึงลำดับขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล โดยในบทที่ 3 และบทที่ 4 ได้กำหนดหัวข้อโดยแบ่งออกเป็นแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองในคดีพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเด็นเงื่อนไขแห่งการฟ้องคดีและเนื้อหาแห่งคดี

1. แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับเงื่อนไขการฟ้องคดี

นอกจากข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่นำมาฟ้องจะต้องเป็นคดีที่อยู่อำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองแล้ว ผู้ฟ้องคดีจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการฟ้องคดีด้วย สำหรับเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครองที่สำคัญ ประกอบด้วย

1.1 เงื่อนไขเกี่ยวกับการเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดี ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ จากแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1.1.1 กรณีที่ศาลวินิจฉัยว่าเป็นผู้เดือดร้อนหรือเสียหาย เช่น ผู้ที่มีบ้านอยู่ใกล้เขตประกาศกำหนดเขตเดินสายไฟฟ้า เป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่มีสิทธิฟ้องขอให้มีการกำหนดเขตเดินสายไฟฟ้าในส่วนที่กระทบสิทธิของตนใหม่ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 801/2551) และประชาชนที่อยู่และใช้ประโยชน์ในเขตทางหลวงชนบท เป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่มีสิทธิฟ้องว่าผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีคำสั่งอนุญาตให้เอกชนวางท่อน้ำทิ้งในเขตทางหลวงชนบทโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และละเลยต่อหน้าที่ในการดูแลรักษาเขตทางหลวงชนบท (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 144/2551)

1.1.2 กรณีที่ศาลวินิจฉัยว่าไม่เป็นผู้เดือดร้อนหรือเสียหาย เช่น ผู้ที่มีได้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรืออาคารที่อยู่ใกล้ชิดกับอาคารที่จะมีการก่อสร้างหรือตัดแปลง ไม่อาจจะถือได้ว่าเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องเพิกถอนใบอนุญาตก่อสร้างอาคารหรือใบรับหนังสือแจ้งความประสงค์จะก่อสร้างและตัดแปลงอาคารโดยไม่ยื่นคำขอรับใบอนุญาตนั้น (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 16/2551, ที่ 43/2551 และที่ 144/2551) และแม้จะเป็นผู้ที่มิที่ดินตั้งอยู่ใกล้เคียงหรือติดกับสถานที่ประกอบกิจการโรงแรม แต่เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการประกอบกิจการของโรงแรม จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ในการควบคุมดูแลการประกอบกิจการของโรงแรม (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. 40/2551)

1.2 เงื่อนไขเกี่ยวกับการกำหนดค่าบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหาย

ตามมาตรา 72 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ค่าฟ้องของผู้ฟ้องคดีต้องมีค่าขอบังคับอยู่ในขอบเขตที่ศาลปกครองสามารถกำหนดค่าบังคับได้ ดังนั้น หากผู้ฟ้องคดีมีค่าขอบังคับ

ที่นอกเหนือจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว หรือเหตุแห่งการฟ้องคดีนั้นหมดสิ้นไป ศาลไม่จำเป็นต้องออกคำสั่ง ย่อมถือว่าผู้นั้นไม่ใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง จากแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด แยกพิจารณาได้ดังนี้

1.2.1 กรณีที่ศาลวินิจฉัยว่าเป็นคำขอที่ศาลออกคำสั่งได้ เช่น ผู้ฟ้องคดีเป็นประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในเขตทางหลวงชนบท เป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากคำสั่งอนุญาตให้วางท่อน้ำทิ้งในเขตทางหลวงของผู้ถูกฟ้องคดี คำขอบังคับให้เพิกถอนคำสั่งอนุญาตของผู้ถูกฟ้องคดีและให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์ เป็นคำขอที่ศาลมีคำสั่งได้ ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 144/2551)

1.2.2 กรณีในระหว่างการพิจารณาของศาลปรากฏว่าเหตุแห่งการฟ้องคดีหมดสิ้นลงโดยศาลไม่จำเป็นต้องออกคำสั่ง ตามมาตรา 72 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ อีกต่อไป ศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ เช่น กรณีฟ้องว่าเจ้าพนักงานท้องถิ่นละเลยต่อหน้าที่ในการระงับเหตุเดือดร้อนรำคาญจากโรงงานที่ประกอบกิจการส่งเสียงดังรบกวนผู้ฟ้องคดี แต่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลปรากฏว่าโรงงานได้ย้ายสถานที่ประกอบกิจการไปตั้งอยู่ห่างจากบ้านของผู้ฟ้องคดี และผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากเสียงดังของโรงงานแห่งใหม่ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 165/2552)

1.3 เงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ในกรณีที่ผู้ฟ้องคดีจะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครอง จะต้องดำเนินการอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ภายในฝ่ายปกครองเสียก่อน และเมื่อมีการวินิจฉัยสั่งการตามกฎหมายนั้นแล้ว หรือมิได้มีการวินิจฉัยสั่งการภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือภายในเวลาอันสมควรจึงจะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ ซึ่งมีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด ดังนี้

1.3.1 กรณีที่ศาลวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีรื้อถอนอาคาร หากผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็ต้องยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ตามมาตรา 52 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. ควบคุมอาคารฯ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 347/2550) และคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

ที่สั่งให้หยุดประกอบกิจการหรือคำสั่งปิดโรงงาน ต้องอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีตามมาตรา 41 แห่ง พ.ร.บ. โรงงานฯ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 705/2551)

1.3.2 กรณีที่ศาลวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีไม่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนฟ้องคดี เช่น เมื่อมิใช่คู่กรณี ก็ไม่จำเป็นต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามมาตรา 44 แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ก่อนฟ้องคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองนั้น (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 426/2550) และบ้านของผู้ฟ้องคดีไม่ได้อยู่ในเขตประกาศกำหนดเขตเดินสายไฟฟ้า ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ต้องโต้แย้งคัดค้านการประกาศกำหนดเขตเดินสายไฟฟ้า และมีใช้คู่กรณีที่จะต้องอุทธรณ์ประกาศดังกล่าว ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 44 แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 801/2551)

1.4 เจื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาการฟ้องคดี แยกพิจารณาได้ตามประเภทคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ

1.4.1 การฟ้องคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครอง ฯ จะต้องยื่นฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน เช่น ผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงการมีคำสั่งอนุญาตให้ บริษัท ก. วางท่อน้ำทิ้งจากโรงไฟฟ้าและผู้ฟ้องคดีบางรายได้มีหนังสือขอให้ยกเลิกคำสั่งดังกล่าวในวันที่ 10 มกราคม 2549 เมื่อผู้ฟ้องคดีรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีในวันดังกล่าว และนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2549 จึงเป็นการยื่นฟ้องภายในระยะเวลาการฟ้องคดี (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 144/2551)

1.4.2 การฟ้องคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ เช่น กรณีฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ในการดูแลรักษาที่สาธารณะประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด จะต้องยื่นฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 144/2551)

1.4.3 การฟ้องคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ จะต้องยื่นฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เช่น การฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการออกใบอนุญาตเปิดโรงแรม ซึ่งมีได้ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฯ เมื่อฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีเมื่อวันที่

4 พฤษภาคม 2549 การที่ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2549 จึงเป็นการยื่นฟ้องภายในระยะเวลาการฟ้องคดี (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 191 – 192/2552)

นอกจากผู้ฟ้องคดีต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการฟ้องคดีทั้งสี่ประการดังกล่าวแล้ว ผู้ฟ้องคดียังจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการฟ้องคดีประการอื่นด้วย ได้แก่ เงื่อนไขเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของคำฟ้องและการชำระค่าธรรมเนียมศาล (ถ้ามี) ตามมาตรา 45 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการฟ้องซ้อน ฟ้องซ้ำ หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ ตามข้อ 36 (1) ข้อ 97 และข้อ 96 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ดังนั้น หากคำฟ้องใดไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการฟ้องคดีดังกล่าว ศาลปกครองย่อมไม่อาจรับคำฟ้องไว้พิจารณาได้

1.5 วิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ประกอบกับหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 แบ่งออกเป็น การทะเลาะการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง วิธีหนึ่ง และการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว อีกวิธีหนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายแล้วทั้งสองมาตรการนี้มีขึ้นเพื่อเยียวยาหรือบรรเทาทุกข์ให้แก่คู่กรณีในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล สำหรับแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

1.5.1 กรณีการทะเลาะการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง เช่น กรณีศาลมีคำสั่งยกคำขอให้ศาลมีคำสั่งทะเลาะการบังคับตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ให้หยุดประกอบกิจการโรงงานฆ่าสัตว์ เนื่องจากฟังไม่ได้ว่าประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 น่าจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 432/2550) และกรณีศาลเห็นว่ายังไม่มีความผิดอันควรที่ศาลจะมีคำสั่งทะเลาะการบังคับตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 29 มกราคม 2552 ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 อันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี เนื่องจากฟังไม่ได้ว่าประกาศดังกล่าวของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 น่าจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 399/2552)

1.5.2 กรณีการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว เช่น ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ระงับการก่อสร้างอาคารในส่วนที่มีความสูงจากระดับถนนเกิน 14 เมตร ไว้ชั่วคราว (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 454/2550) และศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องสอดระงับการขุดดินและดูดทรายในบ่อดินพิพาทไว้ชั่วคราว (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 535/2551)

2. แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับเนื้อหาแห่งคดี

ในบทที่ 4 แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับประเด็นเนื้อหาแห่งคดี ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ลักษณะของคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลปกครองมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับประเด็นเนื้อหาแห่งคดีที่ผู้ฟ้องคดีประสงค์จะนำมาฟ้องต่อศาล ซึ่งอาจเข้าลักษณะเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง อนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่ง หรือหลายอนุมาตราในคดีเดียวกัน

2.1 คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด เช่น คำสั่งอนุญาตให้ประธานบัตรเหมืองแร่หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมเคมีและโคโลมิติกส์ไลม์สโตน (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.184/2550) การก่อสร้างโครงการชลประทานน้ำเค็มบ้านบ่อคณทิ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. 344/2550) คำสั่งอนุญาตตัดแปลงอาคารโดยการติดตั้งถังเก็บก๊าซหุงต้ม (LPG) เพิ่มในเขตที่ดินที่ต้องห้ามมิให้ใช้ประโยชน์ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.133/2551)

2.2 คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ มีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด เช่น การกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ตำบลราชาทะเว (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ. 79/2547) กรณีละเลยไม่ควบคุมดูแลโรงงานที่ประกอบกิจการโดยมีกลิ่นเหม็นของสารเคมีจากการผลิตรองเท้า (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ 824/2551) และละเลยต่อหน้าที่โดยไม่ตรวจตราดูแลผู้ประกอบการซ่อมและเคาะพ่นสีรถยนต์ เป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีได้รับผลกระทบจากมลพิษ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 313/2551)

2.3 คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ มีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐฉีดพ่นสารกำจัดวัชพืชโดยประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้ต้นอ่อนของผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 533/2551) กรณีหน่วยงานทางปกครองไม่ตรวจสอบควบคุมการจัดเก็บเครื่องฉายรังสีโคบอลต์ – 60 ซึ่งบรรจุ

สารกัมมันตภาพรังสีโคบอลต์ – 60 ให้ถูกต้องปลอดภัยตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 415/2550)

2.4 คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ มีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด เช่น สัญญาจ้างชุดเจาะบ่อน้ำบาดาลและติดตั้งเครื่องสูบน้ำ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.314/2554) และสัญญาจ้างก่อสร้างและปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 510/2554)

2.5 คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาล เพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (5) แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ มีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด เช่น สำนักงานการขนส่งทางน้ำฟองเอกชนปลูกสร้างอาคารล่องลำลำนน้ำเข้าสู่ทะเลน่านน้ำไทย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.242/2550)

2.6 คดีพิพาทที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุด การฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพระราชกฤษฎีกา หรือกฎที่ออกโดยคณะรัฐมนตรี หรือโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่อศาลปกครองสูงสุด เช่น การฟ้องขอให้เพิกถอนมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์ในการประเมินอาคาร ที่พักอาศัยของผู้ได้รับผลกระทบทางเสียงของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และการฟ้องขอให้เพิกถอนกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมที่กำหนดห้ามก่อสร้างโรงงานน้ำแข็งในเขตพื้นที่สีเขียว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

โดยที่คดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นมีความหมายกว้าง กล่าวคือหมายความว่า รวมถึง คดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครองตามบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองหรือรักษาสภาพทางธรรมชาติ พืช สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การคุ้มครองดูแลสุขภาพของมนุษย์และการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมมนุษย์ สภาพภูมิอากาศ ภูมิทัศน์ ศิลปวัฒนธรรม

หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ศาลพึงวินิจฉัยและให้เหตุผลในทุกข้อหา ทุกประเด็นหรือข้อโต้แย้งที่คู่กรณีกล่าวอ้างทั้งหมด รวมทั้งควรวินิจฉัยเพื่อวางบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการที่ดี การสร้างปทัสถานของสังคมและคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหารราชการแผ่นดิน การป้องกันคุ้มครองรักษาหรือฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม หลักการพัฒนาที่ยั่งยืนผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ชีวิตหรือสุขภาพอนามัยของบุคคลและสิทธิของชนรุ่นหลัง ด้วยการกำหนดค่าเสียหาย

การกำหนดค่าเสียหายในคำพิพากษา ศาลพึงกำหนดให้ครอบคลุมค่าเสียหายต่างๆ ตามข้อเท็จจริงในแต่ละคดี เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลหรือค่าใช้จ่ายในการตรวจรักษา ติดตามอาการป่วยหลังจากวันฟ้อง ค่าเสียหายทางด้านสุขภาพ ค่าขาดประโยชน์ ค่าเสียหายในอนาคต ค่าเสียหายทางด้านจิตใจหรือค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน ค่าเสียหายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ค่าจัดมลพิษ ค่าฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิชุมชน และวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งอาจตั้งข้อสงวนในคำพิพากษาเพื่อกำหนดค่าเสียหายในอนาคตด้วย

กรณีที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการอื่นใดเพื่อเยียวยาความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม ศาลควรกำหนดเป็นเงื่อนไขในคำพิพากษาเพื่อให้ผู้รับผิดชอบปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าว ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมแก่กรณี